

Klassering:
Arkivsak: 20/5586/6
Saksbehandler: Kari Westgaard Berg
strategi og
samfunnsutvikling

Utvalg	Saksnummer	Møtedato
Klima-, økologi- og samferdselsutvalget	003/21	12.01.2021
Kultur-, idrett- og frivillighetsutvalget	007/21	14.01.2021
Teknisk utvalg	005/21	14.01.2021
Formannskapet	002/21	20.01.2021

Nasjonalpark i Østmarka - Lørenskog kommunes innspill i oppstartsfasen

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Lørenskog kommune oversender innspill til oppstartsfasen av arbeidet med etablering av nasjonalpark i Østmarka, i samsvar med saksframleggets kapittel Vurdering.

Sammendrag:

Regjeringen har startet en prosess for å etablere en nasjonalpark i Østmarka. Fylkesmannen i Oslo og Viken har fått oppdraget med å lage et verneforslag. Oppdraget innebærer vurderinger rundt naturverdier, avgrensning, tekniske inngrep, friluftslivsinteresser, andre interesser og om andre verneformer enn nasjonalpark også er aktuelt for deler av arealet.

I prosessen skal det legges til rette for samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen, kommunen og fylkeskommunen og andre berørte myndigheter. En referansegruppe er nedsatt som et viktig fora for drøfting, innspill, informasjons- og kunnskapsutveksling mellom berørte kommuner, Viken fylkeskommune og fylkesmannen i verneplanprosessen. Lørenskog kommune har to representanter i denne referansegruppen.

Lørenskog kommune har mottatt «Melding om oppstart av vernearbeid for deler av Østmarka» fra fylkesmannen, og fått anledning til å gi innspill i oppstartsfasen, som prosessen befinner seg i nå.

Kommunedirektøren anbefaler å benytte denne anledningen til å informere om Østmarkas betydning for Lørenskogs innbyggere, som natur-, rekreasjons- og friluftslivsområde. I tillegg er Østmarka viktig som næringsgrunnlag for skogbrukere og for Lørenskogs kulturhistorie.

Selv om kun et lite areal av Lørenskog inngår i oppstartsarealet for verneprosessen, antas det at en nasjonalpark vil ha stor betydning for kommunen. Lørenskogs kommunegrense i vest og sør vi grense til det foreslåtte arealet.

En nasjonalpark vil sikre vern av Østmarkas mange verdier for kommende generasjoner. Dette er i tråd med Lørenskog kommunes visjon: *Lørenskog – grønn, trygg og mangfoldig*. Samtidig må det forventes økt bruk. Tiltak for å redusere bruken i de mest sårbare naturområdene, bør derfor vurderes.

Kommunedirektøren tilrår at Lørenskog kommunes innspill til oppstartsfasen av arbeidet med etablering av nasjonalpark i Østmarka, er teksten under «Vurdering» i denne saken.

Vedlegg:

Melding om oppstart av vernearbeid for deler av Østmarka
Valg av politisk representant til verneplanprosess for Østmarka nasjonalpark

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Tidligere behandlinger

Ingen

Saksopplysninger:

Bakgrunn

I mars 2018 startet regjeringen arbeidet med å utrede om de naturfaglige verdiene kvalifiserer til status som nasjonalpark i Østmarka. Den 14. november 2019 ble det offentliggjort at regjeringen starter prosessen for å etablere en nasjonalpark i Østmarka. I pressemeldingen sa daværende Klima- og miljøminister Ola Elvestuen at «En nasjonalpark i Østmarka vil bidra til å ta vare på naturverdiene og sørge for at denne bynære skogen forblir et attraktivt og viktig område for friluftslivet i Osloregionen. Nasjonalparker beskytter vår mest verdifulle og sårbare natur for fremtidige generasjoner.»

Bakgrunnen for arbeidet er beskrevet i stortingsmelding 14 (2015-2016) *Natur for livet*. Der trekkes det blant annet frem at det i de store lavtliggende skogområdene på Østlandet, er mangel på skogvern. Det er viktig å bevare et utvalg av naturområder som viser variasjonsbredden i norsk natur. Vern av større skogområder er avgjørende for å ivareta de artene som Artsdatabanken har vurdert til å være truede. Norsk rødliste for arter fra 2015 viser at 48 % av disse truede artene lever i skog, og av disse er 84 % knyttet til eldre skog som er lite påvirket av hogst.

Fylkesmannen i Oslo og Viken fikk i februar 2020 i oppdrag å lage et verneforslag for deler av Østmarka. Oppdraget innebærer vurderinger rundt naturverdier, avgrensning, tekniske inngrep, andre interesser og om andre verneformer enn nasjonalpark også er aktuelt for deler av arealet. En viktig forutsetning for arbeidet er også Østmarkas betydning som friluftslivsområde.

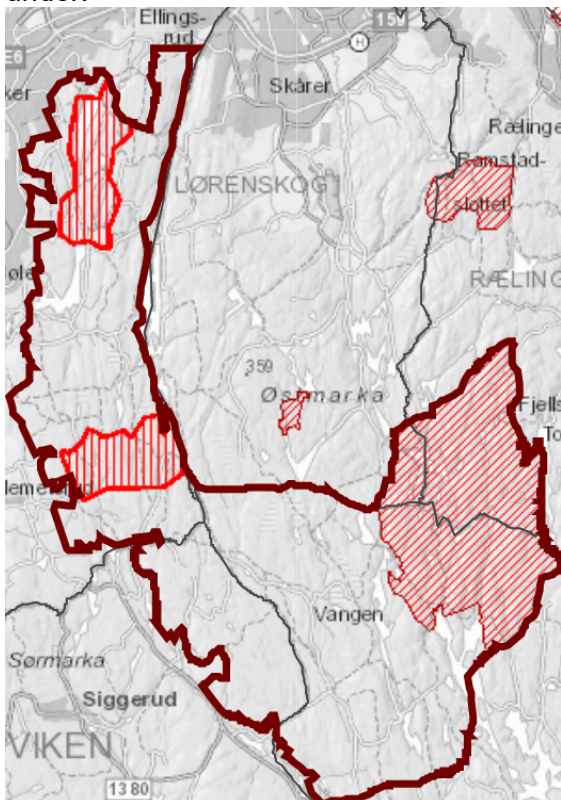
Nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservater bidrar til å ta vare på arter, naturtyper og økosystemer. Slike verneområder kan også være viktige friluftsområder. Både nasjonalpark og andre verneformer i medhold av naturmangfoldloven og markaloven, vil bli vurdert.

En nasjonalpark er et avgrenset areal som er vernet for å ta vare på et større naturområde uten tyngre naturinngrep, jf. naturmangfoldloven § 35. Til forskjell fra naturreservater og landskapsvernområder, kan allmennhetens bruk av området til f.eks. friluftsliv være en del av verneformålet til nasjonalpark, i tillegg til det å ta vare på naturmangfoldet i området.

I følge Klima- og miljødepartementets føringer for arbeidet skal det utredes flere

alternativer med ulik størrelse på området som kan vernes, og med ulik kombinasjon av vernekategorier i naturmangfoldloven og § 11 i markaloven.

Oppstartsarealet for verneprosessen går frem av den tykke mørkerøde streken på kartet under.

Utgangspunktet for verneprosessen er skog som er eid av kommunene Oslo og Nordre Follo, samt de eksisterende verneområdene i Østmarka. Områdene med vertikale striper er verneområder for friluftsliv, og områdene med diagonale striper er naturreservater. Utredningsarealet for verneprosessen er i all hovedsak utenfor Lørenskogs grenser, men Lørenskog blir i stor grad bli omringet av dette arealet.

Naturreservater er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven. Innenfor Østmarka ligger tre naturreservater delvis eller i sin helhet i Lørenskog kommune.

1. Nytt naturreservat som i sin helhet ligger innenfor Lørenskogs grenser ble etablert 27. november 2020. Reservatet heter Tretjernhøla og har verdifull gammel gran- og furuskog med mye død ved og er leveområde for truede og sjeldne arter. Verneområdet har blitt til gjennom frivillig vern av privateid skog. Dette naturreservatet inngår i utgangspunktet ikke i arealet vurdert for nasjonalpark.
2. Ramstadslottet naturreservat ligger delvis i Lørenskog, men i hovedsak ligger dette reservatet i Rælingen kommune. Verneformålet er barskog med variert topografi og skogsvegetasjon. Dette naturreservatet inngår i utgangspunktet ikke i arealet vurdert for nasjonalpark.
3. Østmarka naturreservat ligger delvis i Lørenskog kommune, i sørøstre hjørnet av kommunen. Reservatet er et stort, relativt uberørt og variert barskogområde. Hele naturreservatet inngår i oppstartsarealet for nasjonalpark. Lørenskogs del av Østmarka naturreservat er det eneste arealet tilhørende Lørenskog kommune som inngår i arealet vurdert for nasjonalpark.

Verneprosessen

Verneprosessen gjennomføres i tråd med bestemmelser i naturmangfoldloven. I prosessen skal det legges til rette for samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte

næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen, kommunen og fylkeskommunen og andre berørte myndigheter.

Målet er mest mulig kunnskap og informasjon om spesielle natur-, landskaps- eller kulturverdier og dagens bruk av området. Videre ønskes synspunkter på verneform og avgrensing, og sannsynlige konsekvenser av å verne området.

Fylkesmannen i Oslo og Viken har hatt innledende møter med alle berørte kommuner om oppstart av verneplanprosess for Østmarka nasjonalpark. Representanter for fylkesmannen holdt orientering for Lørenskog formannskap i deres møte 6. mai 2020.

Fylkesmannen ønsker å legge til rette for en god og åpen medvirkningsprosess i verneplanarbeidet, og en referansegruppe er nedsatt som et viktig fora for drøfting, innspill, informasjons- og kunnskapsutveksling mellom berørte kommuner, Viken fylkeskommune og fylkesmannen i verneplanprosessen. Referansegruppen har en rådgivende funksjon, og ikke en arena for politikk. Kommunene Lørenskog, Oslo, Rælingen, Enebakk og Nordre Follo og fylkeskommunen er blitt bedt om å stille med én politisk og én administrativ representant til referansegruppen.

Lørenskog kommune hadde sak om «Valg av politisk representant til verneplanprosess for Østmarka nasjonalpark» til politisk behandling i høst. Formannskapet valgte Anita Patel (Ap) som politisk representant fra Lørenskog kommune til referansegruppen for Østmarka nasjonalpark, i sitt møte 9. september 2020, sak 84/20. Kommunedirektøren har valgt Kari Westgaard Berg, fagsjef plan og miljø, som administrativ representant. Det første møtet i referansegruppen ble avholdt som et Teams-møte 16. november 2020.

Lørenskog har etter oppfordring fra fylkesmannen, bidratt til å spre informasjon om åpne møter om nasjonalpark i Østmarka, ved å legge det på kommunens Facebook-sider. Her er informasjonen som ble delt 28. oktober: [Digitale informasjonsmøter om nasjonalpark i Østmarka](#)

Lørenskog kommune mottok «Melding om oppstart av vernearbeid for deler av Østmarka» i brev fra fylkesmannen datert 9. oktober 2020. I brevet var lenke til informasjonsbrosjyren [Melding om oppstart av verneplanarbeid for Østmarka](#). Opprinnelig frist for å komme med innspill i oppstartsfasen av planarbeidet var satt til 15. desember 2020. Etter innspill fra flere av deltagerne i referansegruppen har fylkesmannen åpnet for utsatt frist slik at kommunene kan behandle saken politisk. Lørenskog har fått frist til å sende over kommunedirektørens forslag til vedtak 21. desember og endelig vedtak 21. januar, dagen etter behandling i formannskapet.

Etter å ha hentet inn kunnskap og gjennomført faglige utredninger og dialog med aktuelle og berørte parter, vil fylkesmannen utarbeide et høringsutkast inkludert en verneforskrift med bestemmelser for bruk og vern. Eventuelle alternative avgrensinger og kombinasjoner av verneformer, skal fremgå i høringen. Ved høringen av det konkrete verneforslaget vil fylkesmannen sørge for at alle på nytt får anledning til å si hva de mener. Rapporter, føringer og oppdrag for verneplanprosessen ligger tilgjengelig på www.fylkesmannen.no/ostmarka.

Milepælsplan for prosessen er som følger:

- Høst 2020 – Oppstart av verneplanarbeid
- Vår 2021 – Utarbeidelse av fagrapporter
- Høst/vinter 2021 – Oversendelse av høringsforslag til Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet
- Vår 2022 – Høring
- Høst/vinter 2022 – Tilråding fra Fylkesmannen til Miljødirektoratet

Det er regjeringen og Kongen i statsråd som endelig vil avgjøre om det blir et vern.

Vurdering:

Kommunedirektøren anbefaler følgende innspill i denne tidlige fasen av verneprosessen:

Østmarka har stor betydning for Lørenskogs innbyggere som natur-, rekreasjons- og friluftslivsområde. I tillegg er Østmarka viktig som næringsgrunnlag for skogbrukere og for Lørenskogs kulturhistorie.

Østmarka utgjør over 70 % av Lørenskog kommune sitt areal. Halvparten av Lørenskogs kommunegrense vil grense til den nye nasjonalparken dersom avgrensningen blir slik foreslått.

Det er svært viktig å sikre at Østmarka ivaretas for friluftsliv og rekreasjon. I denne sammenheng kan det nevnes at Lørenskog er i sluttfasen av arbeidet med et nasjonalt prosjekt som omhandler kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder, samtidig som kommunen er i oppstartsfasen av prosjektet Friluftslivets ferdselsårer.

Nord i Østmarka er Losby et meget populært utfartssted og portal til Østmarkas populære natur- og friluftsområder, for både Lørenskogs innbyggere og tilreisende. Her ligger Losby gods, Losby golfbane og Losby besøksgård.

Kommunen har ca. 60 km med preparerte skiløyper vinterstid. Løypenettet sørger for at passasjen nord - sør i Østmarka holdes åpen. Om sommeren benyttes blåmerkede stier, og skogsbilveiene benyttes av syklistene. Innsjøene ligger som perler på en snor fra Losby og sørover, og benyttes blant annet til bading og padling. Besøksgården leier ut kanoer og lavvoer.

Losby er også lokalhistorisk interessant med sin herskapelige godsbygning tilknyttet kurs- og konferansehotellet, bortgjemte husmannsplasser, rester etter vannsag og gammel bosetning.

Fritidsfiske har lange tradisjoner i kommunen. De mange skogsvannene ligger lett tilgjengelige via skogsbilveier og stier. Lørenskog Jakt- og Fiskeforening er en aktiv forening med god kompetanse som kan være nyttig i verneplanarbeidet.

I og på hver side av Ellingsrudelva er det et større område med ruiner etter sagbruk, mølle, teglverk, demning med mer. Dette er et sammenhengende kulturmiljø hvor kulturminnene i Lørenskog og Oslo kommuner må sees i sammenheng. De kulturminnene som ligger i Oslo, inngår i området som utredes til nasjonalpark, mens de i Lørenskog ikke gjør det. En del av kulturminnene er vanskelige å lokalisere på grunn av tett vegetasjon. Det bør utarbeides en skjøtelsesplan for området. Lørenskog Elveforum arbeider aktivt langs Ellingsrudelva, blant annet med ivaretagelse av kulturminner ved Nuggerud.

I Lørenskogs grenseområder i vest og sør er det ruiner og tufter etter husmannsplasser og setre. Det planlegges en større registrering av kulturminnene i Marka i forbindelse med ny skogbruksplan i 2022.

Det er et aktivt skogbruk i Lørenskog kommune, med et samlet produktivt skogareal på 45 049 daa (per 2018), der det i 2019 ble avvirket 4 309 m³ tømmer, utplantet 31 680 trær og utført ungskogpleie på 137 daa.

Vern av skogmark vil påvirke skogbruket som næring både direkte og indirekte i Lørenskog. Skogområder vil bli direkte båndlagt som følge av nasjonalparken, der det ikke kan utøves skogbruk. I følge fylkesmannen vil ikke et vern berøre private skogeierdommer med mindre de selv ønsker frivillig vern. Nye skogområder kan være aktuelle for utvidelse av nasjonalparken, og Lørenskog kommune gir råd til grunneiere om frivillig vern der det er

aktuelt. Tretjernhøla naturreservat ble etablert 27. november 2020 gjennom frivillig vern.

Etablering av nasjonalparken kan også gi indirekte effekter på omkringliggende skogområder. Det er sannsynlig at pågang av friluftsliv i disse områdene vil øke, som følge av at ny nasjonalpark vil tiltrekke flere brukere av Østmarka. Med økt bruk av skogsbilveinettet kan det være nødvendig med tiltak for å sørge for god trafiksikkerhet. Spesielt ved utfartsstedene og for hovedferdselsårene vil det kunne bli økt konflikt mellom tømmertransport og utøvende friluftsliv. Større tilpasninger og ombygginger av skogsbilveiene for å redusere konfliktnivået vil få økte kostnader for landbruket og grunneiere.

Selv om kun et lite areal av Lørenskog inngår i oppstartsarealet for verneprosessen, antas det at en nasjonalpark vil ha stor betydning for kommunen. En nasjonalpark vil skape nysgjerrighet og gi økt tilreisning av både nordmenn og utenlandske turister.

Lørenskog kommune støtter at det gjøres faglige utredninger innenfor flere temaer som bruk, verneverdier, næring, kultur med mer. Inkludert i utredning om bruk må ulike former for tilrettelegging vurderes der trafikken/turismen forventes å bli størst. Dette kan for eksempel være å etablere stier som kanaliserer turistene vekk fra de mest sårbare naturområdene. En stedstillpasset tilrettelegging og naturveiledning for å unngå slitasje og forstyrrelser, er viktig.

Lørenskog kommune har fått forståelsen av at Norge mangler en nasjonalpark som bevarer lavlandsnaturen. De fleste nasjonalparkene våre er i tilknytning til fjell. Østmarka har de rette natur- og landskapskvalitetene for vern av lavlandsnaturen. Flere av skogene i Østmarka er såkalte naturskoger, skog som aldri er blitt flatehugd. Her er naturen mer i sin opprinnelige form, og skogens naturlige struktur, sammensetning og økologiske prosesser er godt ivaretatt. Disse naturskogene og artene som har sine leveområder i dem, må ha ekstra fokus i verneprosessen.

Videre kan en nasjonalpark sikre fremtidige generasjoner muligheten til å oppleve den mangfoldige naturen. En slik bærekraftig utvikling av Østmarka er i tråd med Lørenskog kommunes visjon: *Lørenskog – grønn, trygg og mangfoldig*.

Nasjonalparker tar vare på større sammenhengende områder, noe som er svært avgjørende for mange arters overlevelse. Til forskjell fra naturreservater og landskapsvernområder, kan allmennhetens bruk av området til f.eks. friluftsliv være en del av verneformålet til nasjonalparken. For å sikre et fortsatt sterkt vern av eksisterende naturreservater bør det vurderes at de beholder sin verneform, selv om de vil inngå i et større verneområde.

Lørenskog kommune er positiv til den igangsatte verneprosessen da en nasjonalpark kan bidra til å ta vare på naturverdiene og sørge for at Østmarka forblir et attraktivt og viktig område for rekreasjon og friluftsliv.

12.01.2021 Klima-, økologi- og samferdselsutvalget

Forslag fremsatt i møte:

Morten Nordli (Sp) fremmet følgende motforslag:

"Lørenskog Kommune vurderer at området som foreslås vernet er tilstrekkelig ivaretatt gjennom Markaloven med tilhørende forskrifter. Forslag til vern i form av Nasjonalpark frafalles."

Votering:

Motforslag fremmet av Morten Nordli falt med 8 mot 1 stemme (Sp).

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble vedtatt med 8 mot 1 stemme (Sp).

KØS- 003/21 Vedtak:

Lørenskog kommune oversender innspill til oppstartsfasen av arbeidet med etablering av nasjonalpark i Østmarka, i samsvar med saksframleggets kapittel Vurdering.

14.01.2021 Kultur-, idrett- og frivillighetsutvalget**Forslag fremsatt i møte:**

Helge William BRaathen (Frp) fremmet følgende motforslag:

"Lørenskog kommune støtter ikke opprettelsen av en Nasjonalpark i Østmarka. Dagens markalov med forskrifter ivaretar best alle hensyn til forsvarlig forvaltning av Østmarka."

Votering:

Forslag fremmet av Helge William Braathen falt med 8 mot 1 stemme (Frp).

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble vedtatt med 8 mot 1 stemme (Frp).

KI- 007/21 Vedtak:

Lørenskog kommune oversender innspill til oppstartsfasen av arbeidet med etablering av nasjonalpark i Østmarka, i samsvar med saksframleggets kapittel Vurdering.

14.01.2021 Teknisk utvalg**Forslag fremsatt i møte:**

Tom Pedersen (SP) fremmet følgende motforslag på vegne av SP og FRP:

Lørenskog Kommune vurderer at området som foreslås vernet er tilstrekkelig ivaretatt gjennom Markaloven med tilhørende forskrift. Forslag til vern i form av Nasjonalpark frafalles.

Votering:

Motforslag fremmet av Tom Pedersen fikk 2 stemmer (SP, FRP) og falt.

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble vedtatt med 7 mot 2 stemmer (SP, FRP).

TK- 005/21 Vedtak:

Lørenskog kommune oversender innspill til oppstartsfasen av arbeidet med etablering av nasjonalpark i Østmarka, i samsvar med saksframleggets kapittel Vurdering.

20.01.2021 Formannskapet**Forslag fremsatt i møte:**

Tom Pedersen (SP) fremmet følgende motforslag på vegne av SP og FRP:

Lørenskog kommune støtter ikke opprettelsen av Nasjonalpark i Østmarka.

Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven), Forskrift om Marka (markaforskriften) og Forskrift om skogbehandling og skogsdrift for skogsområder i Oslo og nærliggende kommuner ivaretar best alle hensyn til forsvarlig forvaltning av Østmarka.

Votering:

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble vedtatt med 11 mot 2 stemmer (FRP, SP).
Motforslag fra Tom Pedersen fikk 2 stemmer (FRP, SP) og falt.

FS- 002/21 Vedtak:

Lørenskog kommune oversender innspill til oppstartsfasen av arbeidet med etablering av nasjonalpark i Østmarka, i samsvar med saksframleggets kapittel Vurdering.

Lørenskog, 26.01.2021
etter fullmakt